

KORTE MEDEDELING

Iets over een paar hagedissen.— Voor mijn huis staat een groote ketapang-boom, die soms gelegenheid geeft tot aardige waarnemingen op het terrein der natuurlijke historie. Meestal zijn de geobserveerde dieren vogels van allerlei soort, maar wat ik omtrent deze opmerkte, wil ik voor een anderen keer bewaren.

Die boom schijnt echter ook tot vast verblijf te strekken aan enkele van de welbekende vliegende hagedissen, *Draco volans* L. D. w. z. bijna dagelijks — als ik er speciaal op let — is er een paartje, mannetje en wijfje, op te zien, met elkander krijgertje spelend, doch een enkelen keer komt er een derde bij, ook een mannetje, niet onwaarschijnlijk een mededinger van het andere, ofschoon ik ze nooit met elkander zag duelleeren. In 't voorbijgaan, de geslachten zijn wel van elkander te onderscheiden, doordat het mannetje alleen een kam op het achterhoofd en den nek heeft, en zich verder onderscheidt door den telkens naar voren uitgestoken heldergelen keelzak, die bij het wijfje blauwgrijs is en daardoor veel minder in het oog loopt.

Meestal bewegen de diertjes zich snel over den stam of een dikken tak over een afstand van eenige decimeters, doch dan zetten zij zich plotseling af — slechts zelden schijnt het niets meer te zijn dan slechts loslaten, zich laten vallen — en zweven op de uitgespreide zijvliezen, die worden opgehouden door een aantal op de baleinen van een parapluie gelijkende, buiten den romp verlengde ribben, een eind weegs, om dan ergens anders op den boom neer te komen en ijlings weer omhoog te klauteren. Vaak vergelijkt men dat zweven met dat van iemand, die aan een valscherms uit de hoogte nederdaalt. Doch dit is niet juist, want de „sprong in de lucht” van het draakje is niet hetzelfde als het passieve, langzame neerdalen van den parachutist. Zonder dat wij kunnen zeggen, dat eerstgenoemde vliegt, zoo is het toch waar, dat hij wel degelijk eenig stuur in de „machine” heeft, veel meer dan de als „luchtplankton” zich gedragende, of liever van gedragingen zich onthoudende homo sapiens de coelo delapsus. Om te beginnen vertoont de „vluchtbaan” meestal eerst een flauw stijgende lijn, die gelijdelijk in eene dalende overgaat, zóó ver doorgetrokken, dat het „landingspunt” meestal lager ligt dan de „start”. Eens zag ik ook de twee achter elkander (wat wijst op een welbewuste handeling) zich van een schuinen tak latende vallen, d. w. z. aanvankelijk loodrecht dalen en toen nagenoeg horizontaal zich naar dienzelfden tak wenden, waar zij beide op hetzelfde lagere punt, veilig en wel neerkwamen. Ten slotte een nog sprekender voorbeeld: Op een dag, dat het vervolgde wijfje zich losgemaakt had van den stam om weg te zweven in een bepaalde richting, scheen zij zich plotseling te bedenken, want onder dat zweven keerde zij zich in de lucht om en keerde naar den stam terug, waar zij ook terecht kwam, doch op een lager punt dan dat van vertrek.

In dien ketapang-boom — ook wel in nabijstaande lagere boomen of een bamboestoel — vermeien zich soms ook één, twee of een enkelen keer meer van de veel grootere hagedissen, bekend wegens hun eigenschap om hun gewoonlijk groene kleur te veranderen in grauwbrown of zwart, waardoor ze veelal, ofschoon ten onrechte, *cameleons* worden genoemd, waarvan wel de Bataviaasch-Maleische naam „boenglon” zal zijn afgeleid. Ze behooren tot het geslacht *Calotes* en vermoedelijk behooren mijn gasten tot de op Java alom verbreide soort *Calotes cristatellus* (KUHL). Ten minste ik heb aan een eens vlak naast mij op den grond gevallen exemplaar niets kunnen zien van gele of roode vlekken of banden, die volgens Dr NELLY DE ROOY een kenmerk zijn van de andere, hier zeer algemeene soort *Calotes jubatus* (DUM. et BIBR.).

Deze pseudo-cameleons zijn veel saaiere klanten dan de levendige vliegende draakjes. Ze komen gewoonlijk met veel drukte en sprongen ergens uit het omringende geboomte naar de ketapang toe, volgen daar nu eens den eenen, dan den anderen tak en blijven dan plots pal stilstaan. Onbeweeglijk houden zij zich dan op zoo'n plaats, een kwartier, soms langer achter elkaar, blijkbaar in de verwachting, dat zich de eene of andere prooi in hun nabijheid zal neerzetten. De houding is daarbij verschillend, doch zij doen mij steeds denken aan een loerenden hond, niet een kat, die zich daarbij op den buik legt. De boenglons blijven nl. op de been en strekken zelfs de voorpooten, zoodat het bovenlijf opgericht blijft. Die voorpooten staan soms evenwijdig naast elkaar, doch vaak ook in een hoek ten opzichte van elkander, als ware het dier gedurende het gaan plotseling versteend. De kop wordt dikwijls omhooggehouden, doch het gebeurt ook wel, dat hij (soms met de schouders er bij) naar beneden wordt gedrukt, als het ware tusschen, maar iets vóór de voorste extremiteiten. Een op den grond terechtgekomen *Calotes* loopt snel op de achterpooten alleen (zonder op den langen staart te steunen) vooruit, totdat hij bij een boom is gekomen, waar hij inklimt.